

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ ПРОФІЛЬНОГО РІВНЯ НАВЧАННЯ В ЛЦЕЇ

«Політична географія»

Автори:

Топузов Олег Михайлович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, віце-президент НАН України, директор Інституту педагогіки НАПН України;

Назаренко Тетяна Геннадіївна, завідувача відділом навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН, доктор педагогічних наук;

Братко (Сорока) Марія Василівна, доктор педагогічних наук, доцент, директор Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Програма «Схвалена для використання у закладах загальної середньої освіти Лист № 22.1/12-Г-435 від 27.06.2018 р. предметною комісією з географії та економіки Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України

Рецензенти:

Рихлик Тамара Іванівна, учитель географії та економіки Демидівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Вишгородської районної ради, учитель-методист, заслужений вчитель України;

Шиліна Наталія Володимирівна, вчитель географії та економіки гімназії № 283 І-ІІІ ступеня Деснянського району міста Києва, кандидат педагогічних наук

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс політичної географії світу покликаний сформувавши у свідомості учнів наукові уявлення про просторову організацію політичного життя суспільства і територіальне співвідношення політичних сил на різних ієрархічних рівнях. Знання з політичної географії світу сприяють розвитку світогляду майбутніх кваліфікованих фахівців з міжнародних відносин. Зміст навчальної програми охоплює широке коло питань, серед яких найважливішими є: об'єкт, предмет і методи політичної географії, сутність геополітики; історія розвитку політико-географічних та геополітичних ідей, головні сучасні концепції; етапи формування та сучасний стан політичної карти світу; політико-географічне положення держав, їх територій та кордони; форми правління та державного устрою країн світу, їх адміністративно-територіальний поділ; основні положення електоральної географії та її особливості в країнах світу; географія воєнно-політичних конфліктів в окремих регіонах світу. Окремим завданням є вивчення сучасного політико-географічного положення України, особливостей політико-географічної ситуації в державі та її регіонах, головних геополітичних та політико-географічних концепцій розвитку України. Внаслідок засвоєння змісту навчальної програми учні повинні вміти: аналізувати політико-географічне положення окремої держави; визначати особливості державних кордонів; характеризувати форми правління та державного устрою країн світу; аналізувати політико-географічну ситуацію в окремій країні або регіоні; виявляти географічні особливості сучасних воєнно-політичних конфліктів тощо. Для якісного опанування навчальної програми необхідна ефективна самостійна робота учнів — постійна систематична робота з різноманітними джерелами інформації: енциклопедіями, довідниками, статистичними збірками, науковими статтями, картами, атласами, науково-популярною літературою тощо.

Об'єктом політичної географії є система політичних відносин у світі, окремих країнах, районах та місцевостях.

За охопленням територій політико-географічні дослідження проводяться на мактро-, мезо- та мікро рівнях. До макрорівневі (глобального і регіонального) належать політико-географічні дослідження всього світу, групи країн чи великих регіонів, до мезорівневих – дослідження окремих країн, до мікрорівневі – дослідження специфічних у політичному аспекті територій (анклавів, ареалів, міст).

На глобальному та регіональному рівнях політична географія вивчає такі питання, як зміни на політичній карті світу, співвідношення політичних та економічних сил на світовій арені, географічні аспекти міжнародних відносин, важливі політичні та еколого-політичні процеси, осередки міжнародної напруженості.

Політико-географічне краєзнавство охоплює такі питання, як особливості суспільного державного устрою, форми правління та адміністративно-територіального устрою; внутрішня та зовнішня політика; формування державної території, політико-географічне положення, оцінювання кордонів та самозабезпеченості основними природними ресурсами, особливості прикордонних районів; географічні розбіжності в соціально-класовій структурі населення, його національному та релігійному складі⁴ політичні відносини між соціальними групами, націями, державними та місцевими органами влади, географія партійно-політичних сил країн і в тому числі політичних партій, профспілок, громадських організацій та рухів, їхній вплив на політичне громадське життя; райони політичної напруженості і соціальних заворушень; організація та проведення виборчих кампаній, референдумів, страйків, демонстрацій, збройних і сепаратистських виступів тощо.

Останнім часом активно розвивається такий напрям політичної географії, як електоральна географія, що розглядає питання проведення виборів та передвиборчих кампаній.

Однією з складових політичної географії – є геополітика – науковий напрям, що вивчає залежність зовнішньої політики держави і міжнародних відносин від системи політичних, економічних, екологічних, військово-стратегічних та інших взаємозв'язків, які складаються під впливом географічного положення країни та інших фізико-географічних та економічних чинників. Геополітика – це поєднання географічних і політичних чинників, які визначають положення держави чи регіону і розглядаються з погляду здійснення впливу на політику.

Сьогодення потребує нових підходів до навчання. Виникає необхідність конструктивного аналізу теоретичної спадщини традиційної геополітики і політичної географії щодо створення нової методології пояснення територіально-політичних процесів. Стосовно всіх напрямків суспільної географії різко зростає вимога активного використання нових технологій у дослідженнях. Особливу увагу при цьому звертають на нові технології у картографуванні, цифровій картографії, на використовуванні геоінформаційних систем і глобальних інформаційних мереж, тобто має місце інформатизація географії.

Структурно дисципліна «Політична географія» містить шість навчальних тем, в яких розглядаються теоретичні основи політичної географії, основні етапи її розвитку, актуальні напрями досліджень територіально-політичних систем різного рівня, державної території й її морфологічні особливості, типи і функції меж та адміністративно-територіального розподілу, подано детальний аналіз основних геополітичних концепцій світового розвитку, трансформації геополітичної структури світу на різних етапах розвитку та зміни геополітичного положення окремих країн, аналізуються політико-географічні структура макрорегіонів світу, генезис і особливості регіональних конфліктів, шляхи їх врегулювання і форми міжнародного співробітництва.

Послідовне вивчення вказаних тем дозволить учням засвоїти не тільки теоретичні питання, але і сформулювати навички практичного аналізу

геополітичних ситуацій. Їх формуванню сприятиме виконання практичних робіт за ключовими темами, моніторинг поточних подій політичного життя з використанням наукової періодики і ресурсів Інтернет, політико-географічних атласів і карт.

Курс за вибором «Політична географія» доцільно вивчати в 10-му класі. Основна мета курсу – дати учням знання про територіальні аспекти політичного життя суспільства. Ці знання допоможуть зрозуміти учням зміни на політичній карті світу, проблеми економічного і політичного співробітництва окремих країн, тенденції розвитку міжнародного поділу праці, світових процесів, а також політичних процесів, що відбуваються в сучасній Україні. Навчальна програма розрахована на 35 годин.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ ЗА ВИБОРОМ

«ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ»

<i>Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Наскрізні змістові лінії</i>
<p>Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> значення політичної географії для пізнання навколишнього світу і предмет вивчення політичної географії; <p>Діяльнісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> відомих учених, що досліджували питання політичної географії <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>з'ясовує</i> методику інформаційно-бібліографічного пошуку; 	<p>Вступ. Політична географія як наука. (2 год.)</p> <p>Рівень дослідження політичної географії: глобальний і регіональний (макрорівень), окремих країн (мезорівень), окремих районів міст (мікрорівень). Місце курсу в системі соціально-економічних (суспільних) географічних дисциплін. Об'єкт і предмет вивчення політичної географії. Зв'язки курсу з іншими суспільними науками, в тому числі політологією, соціологією, історією, економікою; зміст поняття «політика», сучасні завдання політичної географії.</p> <p>Методика інформаційно-бібліографічного пошуку. Огляд основних навчальних посібників і літературних джерел. Історія розвитку політичної географії, погляди на політичну географію Ф. Ратцеля, Ю. Челена, П. Семенова-Тян-Шанського, І. Вівера, В. Колосова, С. Лаврова, Я. Мабиця, І. Маєргойза, Л. Смирягіна, О. Вітовського, В. Яг'ї, С. Рудницького.</p> <p>Сучасний стан політичної географії в Україні</p>	<p>Екологічна безпека та сталий (збалансований) розвиток</p> <p>Усвідомлене дбайливе ставлення до природи, дотримується правил безпечної поведінки в природі. Орієнтує на формування в учнів екологічної свідомості для збереження і захисту довкілля.</p> <p>Здоров'я і безпека</p> <p>Сприяє розвитку інтересу до географічних наук.</p> <p>Громадянська відповідальність</p> <p>Пояснює на конкретних прикладах значення географії для життєдіяльності людини, добираючи інформацію з різних джерел. Уміє знаходити в різних джерелах різномістову інформацію.</p>
<p>Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>виявляє</i> ознаки наукових понять: держава, територія, колонія, протекторат, 	<p>Тема 1. Сучасна політична карта світу (5 год.)</p> <p>Формування сучасної політичної карти світу.</p>	<p>Громадянська відповідальність</p> <p>Формує необхідні моральні якості, відстоює свою позицію в дискусії,</p>

<p>підопічна територія, суверенітет, кордон державний, кордон політичний, акваторія, аероторія, політико-географічне положення, монархія, республіка, унітарна держава, складна держава, федеративна держава, конфедерація, демократичний правовий режим, авторитарний режим;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> динаміку змін на політичній карті світу, географічні основи федералізму, унітарності країн; вплив державних кордонів на державний і політичний розвиток прикордонних територій; <p>Діяльнісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>називає і показує</i> на карті найвідоміші країни світу; • <i>використовує</i> матеріали довідників; <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>характеризує та оцінює</i> політико-географічне положення країн; • <i>аналізує</i> матеріали засобів масової інформації 	<p>Поняття якісних та кількісних змін на політичній карті світу. Об'єкти політичної карти: держава, країна, територія, кордони, протекторат, залежна територія. Політико-географічне положення країни (глобальний, регіональний, сусідський аспекти, наявність виходу до моря, використання міжнародних транспортних шляхів). Географічний простір держави: державна територія, етнічні землі, акваторія, аероторія. Особливості державної конфігурації, форма компактності, географічний цент. Столиця – головний політичний центр держави. Класифікація столиць за походженням, розташуванням, функціями (родові, історичні, стабільні, ситуаційні, штучні, центральні, периферійні, приморські; одно- та багатофункціональні). Кордон (границя, межа). Класифікація державних кордонів за конфігурацією, походженням, історією, функціями (сухопутні, морські, прямолінійні, звивисті, колоніальні, повоєнні, возз'єднані, компенсаційні, відновлені, нав'язані, договірні, установлені одностороннім актом). Форма правління (монархія, республіка), державний устрій (унітарна держава, федеративна держава, конфедерація), державно-правовий режим (демократичний, тоталітарний, авторитарний), його</p>	<p>конструктивно спілкується. Підприємливість та фінансова грамотність Вчиться спільно досягати мети</p>
---	--	---

	<p>географічне поширення. Особливості формування державної території країн різних регіонів. Прогнози щодо змін на політичній карті світу. Україна на карті світу: політико-географічне положення, державна територія, етнічні землі, український географічний простір, політико-географічний устрій.</p>	
<p align="center">Практична робота 1. Аналіз політико-географічного положення України. Позначення на контурній карті кордонів етнічної, державної території України, адміністративно-територіальних одиниць.</p>		
<p>Знансвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> найбільші та найменші країни за площею та кількістю населення; приморські, острівні, напівострівні, країни-архіпелаги, країни, що позбавлені виходу до моря; країни що найкраще і найгірше забезпечені природними ресурсами; високо розвинуті країни, середньо розвинуті країни та країни, що розвиваються, найбідніші країни; <p>Діяльнісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>показує</i> на карті найбільші та найменші країни за площею та кількістю населення; приморські, острівні, напівострівні, країни-архіпелаги, країни, що позбавлені виходу до моря; країни що найкраще і найгірше забезпечені природними ресурсами; високо розвинуті країни, середньо розвинуті країни та країни, що розвиваються, найбідніші країни; • <i>використовує</i> 	<p>Тема 2. Групування і типологія країн світу (8 год.)</p> <p>Групування і типологія країн світу за кількісними та якісними показниками: географічним, економіко-географічним, політико-географічним положенням; величиною території, кількістю населення, його національним складом, рівнем урбанізації, природно-ресурсним потенціалом, рівнем соціально-економічного розвитку та господарською спеціалізацією в міжнародному поділі праці, за рівнем сформованості організаційно-управлінських структур, структурою господарства.</p>	<p>Громадянська відповідальність</p> <p>Критично оцінює інформацію географічного змісту, визначає роль сучасних досліджень у підвищенні добробуту людства.</p>

<p>літературні, статистичні та картографічні матеріали про країни.</p> <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризує рівень економічного та політичного розвитку окремих країн. 		
<p>Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає найвпливовіші міжнародні організації. <p>Діяльнісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснює роль міжнародних організацій у розв'язанні проблем міжнародного співіснування; <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняє права та обов'язки суверенної держави; 	<p>Тема 3. Суверенні держави та найважливіші міжнародні організації (2 год.)</p> <p>Права та обов'язки держави як суб'єкта міжнародного права. Поділ міжнародних організацій за функціональними особливостями (загальнополітичні, військово-політичні, економічні, валютно-фінансові, історико-традиційні, інтелектуально-аналітичні) та просторовими межами функціонування (глобальні, регіональні, субрегіональні).</p> <p>Найважливіші міжнародні організації: Організація Об'єднаних Націй (ООН), спеціалізовані організації ООН – з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), з промислового розвитку (ЮНІДО), Продовольча і сільськогосподарська організація (ФАО), Міжнародна організація праці (ІЛО), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Північноамериканський договір про вільну торгівлю (НАФТА), Організація африканської єдності (ОАЄ), Рада Європи,</p>	<p>Здоров'я і безпека</p> <p>Розуміє важливість уміння читати карту, план місцевості та орієнтуватись для власної безпеки і безпеки інших під час подорожей і екскурсій. Виконує тренувальні вправи з використанням рисунків, карт, планів місцевості, що формують навички орієнтуватись на місцевості задля власної безпеки і безпеки інших.</p>

	<p>Європейський парламент, Співдружність незалежних держав (СНД), Європейський Союз (ЄС), Асоціація держав Північно-Східної Азії (АСЕАН), Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК), Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ), Чорноморська зона економічного співробітництва. Участь України в роботі міжнародних організацій.</p>	
<p>Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> зміст наукових понять: геополітика, життєвий простір, національна безпека, національні інтереси, сфера впливу, географічний простір держави; <p>Діяльнісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>розрізняє</i> напрями геополітики; • <i>характеризує</i> сучасні проблеми геополітичних досліджень та геополітичні проблеми України на сучасному етапі; <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>аналізує</i> чинники, що впливають на світовий статус держави; погляди різних учених. 	<p>Тема 4. Геополітика як складова частина політичної географії (5 год.)</p> <p>Напрями геополітики: доктринально-нормативний (німецька школа), концептуальний. Вплив на розвиток геополітики Ф. Ратцеля, Ю. Чалена, Х. Маккіндера, К. Хаусхофера.</p> <p>Сучасні геополітичні проблеми контролю над морями та океанами, суходелом, сировинними ресурсами, аерокосмічним простором. Поняття статусу держави в геополітичному просторі, боротьба за світове лідерство. Чинник, що впливають на світовий статус держави (розмір території, кількість населення і його якість: освіта, стратифікація, здоров'я, промислова-економічна база (розмір, якість), ступінь забезпеченості сировинними ресурсами, обсяг та якість військового потенціалу. «Гарячі точки» на карті планети. Погляди М. Грушевського, Ю. Липи, Д. Донцова, С. Рудницького, М.</p>	<p>Здоров'я і безпека</p> <p>Аналізує ознаки наукових понять: геополітика, життєвий простір, національна безпека, національні інтереси, сфера впливу, географічний простір держави для власної безпеки та безпеки інших.</p> <p>Громадянська відповідальність</p> <p>Характеризує систему попереджень геополітичних проблем та алгоритм поведінки під час прояву несприятливих політичних явищ.</p> <p>Підприємливість та фінансова грамотність</p> <p>Розуміє переваги і недоліки господарювання людей у районах поширення геополітичних проблем.</p>

	<p>Міхновського, концепція етногенезу і «пасіонарного поштовху» Л. М. Гумілева в неєвразійському русі.</p> <p>Сучасні геополітичні проблеми України (відкритість території, рол Чорного та Азовського морів, особливості природних умов; України на перехресті геополітичних інтересів сусідніх держав). Геополітичні доктрини України. Роль геополітичного положення у розв'язуванні сучасних економічних, дипломатичних, політичних проблем, реалізація комплексних галузевих програм, міждержавного співробітництва, політичної стабілізації.</p>	
<p>Практична робота 3. Позначення на контурній карті «гарячих точок» планети.</p> <p>Практична робота 4. Аналіз сучасної геополітичної доктрини України.</p>		
<p>Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> основні партії України та мету їхньої діяльності; • <i>називає</i> країни, в яких має місце сепаратизм. <p>Діяльнісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> зміст понять: електоральна географія, політична партія, громадсько-політичний рух, сепаратизм; • <i>показує</i> на карті країни, в яких має місце сепаратизм <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>оцінює та аналізує</i> політичну ситуацію в окремих країнах, регіонах за різноманітними джерелами інформації, зокрема ЗМІ. 	<p>Тема 5. Електоральна географія (2 год.)</p> <p>Географія виборів – новий напрям розвитку політичної географії. Партії та громадсько-політичні рухи. Класифікація партій за напрямками політичних поглядів: комунізм-соціалізм, лібералізм, консерватизм, націонал-радикалізм. Типи виборчих систем: партійна, мажоритарна, пропорційна, змішана. Чинник, що впливають на політичну ситуацію в країнах: історико-географічні, етнічні, класово-соціальна структура населення, політико- та економіко-географічне положення, сепаратизм. Сучасна політична ситуація в Україні (за результатами</p>	<p>Громадянська відповідальність</p> <p>Усвідомлює важливість толерантного ставлення до представників інших рас і народів світу. Презентація міні-проектів класифікації типів виборчих систем</p>

	останніх виборів й подій). Основні політичні партії в Україні.	
<p>Практична робота 5. Позначення на контурній карті політико-географічних регіонів України.</p> <p>Практична робота 6. Аналіз географічних чинників, що вплинули на політичну ситуацію своєї області</p>		
<p>Знансвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>розрізняє</i> конституційні і неконституційні форми розв'язання регіональних конфліктів у світі; • <i>пояснює</i> геополітичну структуру Європи в 1990-х роках і її трансформацію; • <i>деталізує</i> сучасну політичну ситуацію на сході України. <p>Діяльнісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>показує</i> на карті регіони, в яких існують політичні та воєнні конфлікти. <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>з'ясовує</i> окремі регіональні та етнічні і релігійні конфлікти; • <i>висвітлює</i> шляхи розв'язання різноманітних геополітичних конфліктів. 	<p>Тема 6. Геополітичні проблеми і шляхи врегулювання регіональних конфліктів (9 год.)</p> <p>Геополітична структура Європи в 1990-х роках і її трансформація.</p> <p>Конституційні і конфліктні форми розвитку регіональних конфліктів у Європі. Проблеми національних меншин у Європі, що інтегруються.</p> <p>Північно ірландський конфлікт і його етнорелігійні причини. Етнічні, релігійні та економічні причини територіальних конфліктів у країнах колишньої Югославії. Проблеми забезпечення національної безпеки і геополітична орієнтація регіональних угруповань. Геополітичний розвиток країн СНД і генезис регіональних конфліктів. Форми розвитку сучасних і потенційних регіональних конфліктів. Геополітичний «спадок» колишнього СРСР і можливі шляхи врегулювання територіальних суперечок.. геополітична структура і регіональні конфлікти в південно-Західній Азії. Палестино-Ізраїльський конфлікт, його етнорелігійні і територіальні чинники. Проблеми територіальної</p>	<p>Громадянська відповідальність</p> <p>Розуміє важливість знань з географії у розв'язанні актуальних проблем розвитку України</p> <p>Екологічна безпека та сталий розвиток</p> <p>Розуміє важливість використання сучасних навігаційних систем для власної безпеки та безпеки інших.</p>

	<p>цілісності Кіпру і геополітичний вплив ЄС на ситуацію в регіоні. Регіональні і територіальні суперечки в країнах Середнього Сходу і Перської затоки. Курдська проблема і вплив на геополітичну ситуацію в регіоні. Геополітичне суперництво і регіональні конфлікти в Південній і Східній Азії. Індійсько-Пакистанські територіальні суперечки та їх генезис. Роль Китаю й Індії в геополітичній динаміці регіону. Регіональні і територіальні суперечки між країнами регіону. Геополітична роз'єднаність Африки і генезис міждержавних конфліктів. Проблеми Західної Сахарі й її політичного устрою. Посилення позицій ісламського фундаменталізму і країнах Північної Африки як чинника регіонального геополітичного устрою, що дестабілізується. Загострення територіальних суперечок між окремими країнами регіону. Тенденція геополітичного розвитку Американського регіону. Війна на сході України – військовий конфлікт, розпочатий після вторгнення Росії у квітні 2014 року на території українського Донбасу, після захоплення Росією Криму. Розширення інтеграційних процесів як чинник геополітичної стабілізації і примирення в регіоні</p>	
<p>Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляє ознаки основних понять курсу; <p>Діяльнісний компонент:</p>	<p>Узагальнення знань (2 год.)</p>	<p>Підприємливість та фінансова грамотність Уміє отримувати та аналізувати інформацію</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>підбирає</i> відповідні джерела інформації, що стосуються означених питань <p>Ціннісний компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>робить</i> оціночні висновки. 		щодо природних і соціальних явищ та процесів із широкого кола джерел географічної інформації.
---	--	---

Змістову частину шкільної географії визначає багатоплановість наукової географії: єдність природи, економіки і населення; комплексність у складній структурі географічних об'єктів та територіальність. Отже, основними чинниками, що визначають розвиток географії є соціологія, екологія, політекономія, глобалізація, інформатизація. Вони в свою чергу активізували розвиток деяких раніш існуючих географічних спрямувань і сприяли виникненню нових.

Однією із складових політичної географії є геополітика – науковий напрям, що вивчає залежність зовнішньої політики держави і міжнародних відносин від системи політичних, економічних, екологічних, військово-стратегічних та інших взаємозв'язків, які складаються під впливом географічного положення країни та інших географічних чинників.

У наш час на земній кулі нараховується – понад 225 країн і територій з постійним населенням, що є складовим елементами політичної карти світу. Ці об'єкти найрізноманітніші, за кількісними та якісними характеристиками, їх географічну своєрідність найкраще подає соціально-економічна географія конкретних країн.

Однак під час географічного вивчення глобальних явищ і процесів (політична карта, народонаселення, науково-технічна революція, світове господарство, глобальні проблеми людства тощо) країнознавчим підходом скористатися складно. Виникає необхідність зробити певні узагальнення і звести всю різноманітність країн до обмеженої кількості груп за певними ознаками, тобто скористатися географічною систематизацією. Зрозуміло, що творчий вчитель виокремить необхідну

інформацію і застосує її як додаткову із засобів масової інформації, але головним є формування в учнів вміння відшукувати необхідну інформацію із безліч інформаційного спаму та робити її корисною.

Компетентності, якими засвоїтимуть учні після вивчення курсу за вибором «Політична географія світу»:

- визначати суть основних концепцій політичної географії, формулювати роль та місце політичної географії в системі наук;
- давати характеристику та робити аналіз сучасної політичної карти світу;
- аналізувати сучасні територіально-політичні системи, визначати їх види та функції;
- оцінювати стан та давати прогнози подальшої ролі України в світовому політичному просторі.

Рекомендована та використана література

1. Арон Р. Мир і війна між націями. – К.: Юніверс, 2000. - 688 с.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. – Львів: Лілея-НВ, 2000. - 236 с.
3. Бобик В. М. Політологія для політика і громадянина. - Н.: МАУП, 2003. - 425 с.
4. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів – К.: Либідь, 1995. – 111с.
5. Гаєвський Б. А. Сучасна українська політологія: Навч. Посіб. – К.: МАУП, 1999. – 268 с.
6. Головаха Є. Політична замученість населення: поінформованість, активність, компетентність // Політологічні читання. – 1992. - № 2. – С. 18-27.
7. Кресіна І. О. Перегуда Є. В. Парламентські вибори в Україні: правові політичні проблеми. – К.: ІДП, 2003. – 368 с.
8. Кухта В. А. З історії української політичної думки: Навч. Посіб. – К.: Генеза, 1994. – 364 с.
9. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних

країн. – Х.: Торнадо, 2001. – 352 с.

10. Оксамитна С., Макєєв С. Соціологічний ракурс політичної географії України // Політичний портрет України: Бюлетень дослідно-навчального центру «Демократичні ініціативи». – 1995. - № 11. – С. 3-6

11. Рябов С. Г. Політичні вибори. К.: Тандем, 1996. – 96 с.

12. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. Посіб. – 2-ге вид. перероб. І доповн.- К.: Знання, 2007. – 422 с.

13. Циганкова Т. М. Міжнародні організації: Навч. Посіб. – К., 1998. – 124 с.

14. Цимбалистий Б. Політична культура українців //Сучасність. – 1994. - № 3. – С. 94-105

15. Armstrong J. A. Nationalism in the Former Soviet Empire // Problems of Communism - 1992. - Vol. 41, January - April. - P. 121-133.

16. Bremmer G. The Politics of Ethnicity: Russians in the New Ukraine // Europe - Asia Studies. - 1994. - Vol. 46, № 2. - P. 261-283.

17. Wilson A., Bilous A. Political Parties in Ukraine // Europe - Asia Studios. - 1993. - Vol. 45, № 4. - P. 693-703.